

- 82** a) **čočka** (ČJA 1, 97) — *mapa s. 163*
b) **domů** (ČJA 5, 382)
c) **sotva** (2533)
macecha (1801 nevlastní matka)
- 1 M** a) čečka (čečelka, čečovica, čečůfka)
b) demů (dem 308, 330, 333)
c) setva
- 2** Mapa zachycuje územní rozložení tří slov, v nichž se vyskytuje *-e-* místo *-o-*.
Názvy pro čočku s počátečním *če-* (stejně jako další obměny uváděné nář. literaturou, např. *čačovica*, *čičůvka*, *čučka*) vznikly pravděpodobně disimilací ze základního výrazu *čočovice* (stč. *sočovicě*); dále docházelo k obměnám sufixu.
K podobě *demů* (též *delů*) uvádí Gebauer (1963, s. 242), že se změna *o > e* vyskytuje v nář. výrazech po-
různu a pochází „patrně z doby teprve české a namnoze z doby pozdní“. Je však možné, že formy *demů*, *delů*
jsou výsledkem staré disimilace (pův. *domóv*, *dolóv*) po adverbializaci, kdy se ztratilo povědomí souvislosti
s *dóm*, *dól* (dále srov. ČJA 5, 379, ČJA 5, 382).
- Adverbium *setva* vzniklo spolu s podobou *sotva* ze stč. *setně*, *sotně* (to od adj. *sotný* ‚nesnadný‘) patrně změnou
zakončení podle adv. *jedva*, *ledva* (srov. ČJA 5, 408).
- 3** Podoby na *če-* vytvářejí areály především v jzč. a střm. nář.: *čečka* na širším Strakonicku, Prachaticku a jz.
Českokobudějovicku, dále záp. od Benešova a sz. od Příbrami, *čečůvka* v centrální části střm. nář., *čečovica* na
kopaničářských nářečích. Obměna *čečelka* byla ojediněle zaznamenána v Podještědí.
Varianta *demů* zabírá již. polovinu zč. nář., odkud přesahuje na Sušicko. Byla zachycena už jen v mluvě
starší a nejstarší generace.
Forma *setva* se dokládá především z Příbramska a Sedlčanska.
- 4** a) **čečka** Jg mor., též *čečelka*, též *čečovice* mor. c) **setva** stč. *setně*
b) —
- 5** a) čečka Ru 3 c) —
b) —
- 7** Podoby *macecha* a *macocha* jsou vytvořeny od slova *mati* pejorativními příponami *-jecha*, *-jocha* (též *-jacha*, *-jucha*, *-jicha*, srov.
Machek, 1968, s. 346), které mají různé územní rozšíření. Forma *macocha* byla při výzkumu většinou klasifikována jako pejorativní, *macecha*
jako neutrální. Výzkum byl prováděn pouze ve venkovských lokalitách.
Podoba *macocha* zabírá téměř celou Moravu a Slezsko, a to jako výraz nedubletní. V Čechách pokrývá především jzč. nář. a přilehlou
část nář. stč. Varianta *macecha* vytváří areál v svč. nář. s přilehlým okrajem stč. nář. a přes sz. Ledečsko proniká na širší Benešovsko,
Táborsko a Jindřichohradecko. Jako dubletní byla často zapisována v oblasti podoby *macocha*.

Km

Změna **a > e**

Samohlásku *e* místo *a* nacházíme i tam, kde nenastaly podmínky pro přehlásku *'a > e*, tedy po tvrdé a před
tvrdou souhláskou (srov. ČJA 5, 1; ČJA 5, 2; ČJA 5, 3; ČJA 5, 4; ČJA 5, 5). Nářeční literatura uvádí řadu výrazů
dokumentujících tento jev (např. *behno*, *chlestat*, *kázení*, *teký*, *zehrádka*, *telíř*, *repouch* ‚rampouch‘, *selát*, *keléšek*),
dotazník pro ČJA sledoval zmíněný jev na položkách *bahno* (ČJA 2, 136 močál, srov. odd. 2 v komentáři), *talíř* (310) a
zahrada (1104). Kromě toho byl zachycen na mapě ČJA 2, 157 (je) ošklivě, kde se vedle výrazu *škaredě* vyskytuje i jeho
obměna *škeredě* (na Strakonicku), a u adverbia *také*, které se na Chodsku objevuje ve variantách *teki* a *tekí* (srov. dále
ČJA 5, 405).

- 83** a) **bahno** (ČJA 2, 136 močál) — *mapa s. 163*
b) **zahrada** (1104)
c) **talíř** (ČJA 5, 43)
- 1 M** a) behno (-iště)
b) zehrada (též zegroda 831)
c) telíř 104, 106